

Stručni rad
UDK: 811.163.42'373.7
811.163.42'243

Primljen: 20. 9. 2018.
Prihvaćen: 26. 1. 2019.

FRAZEM KAO SASTAVNICA DIKTATA U NASTAVI HRVATSKOGA KAO INOGA JEZIKA

Sandra Jukić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Diktat je u nastavi stranih jezika korišten i kao sredstvo poučavanja i kao sredstvo ocjenjivanja učenikova znanja, a kao metoda je provjere znanja bio i višestruko odbacivan 60-ih godina prošloga stoljeća. U 21. stoljeću diktat je ponovno temom mnogih istraživanja i u području ovladavanja stranim jezikom (Rahimi, 2008; Kazazoglu, 2013; Edelman, McLung i Ferguson 2017 itd.) i u području ovladavanja hrvatskim kao inim jezikom (Jelaska, Kekelj i Šafarić, 2007; Jelaska i Barbaroša-Šikić, 2007; Grgić i Udier, 2012; Jukić, 2017). U radu su prikazani prijedlozi tekstova, ciljevi te načini provođenja kontrolnoga diktata, diktata s predusretanjem pogrešaka, objašnjenoga diktata, diktata s obrazloženjem, izbornoga diktata i stvaralačkoga diktata za temeljni, samostalni i napredni stupanj učenja hrvatskoga kao inoga jezika. Uzimajući u obzir da se diktat u nastavi hrvatskoga kao inoga jezika koristi za provjeru ovladanosti grafijom, fonetikom i fonologijom, leksikom te pravopisnim pravilima hrvatskoga jezika, cilj je pokazati kako se to može postići provedbom diktata s frazemima kao sastavnicom. Time rad doprinosi razvoju metodike hrvatskoga kao inoga jezika te otvara nove mogućnosti praćenja učenikova ovladavanja hrvatskim jezikom.

Ključne riječi: frazeologija, hrvatski kao ini jezik, diktat

1. UVOD

Pisanje je diktata vrlo složen proces, a posebice kada je riječ o pisanju diktata na stranome jeziku jer uključuje primjenu znanja iz fonologije i grafije što na početnome stupnju učenja može biti zahtjevno. U prvome se redu misli na posebnost izgovora pojedinih hrvatskih glasova te pisanje grafova koji ne postoje u drugim jezicima. Ne treba zaboraviti ni slušanje koje je prožeto različitim fonološkim modifikacijama osobito u naglasnome sustavu (Buck, 2011). Kada učenici koji uče strani jezik prvi put čuju govor izvornih govornika, ponekad ostanu zapanjeni jer se on razlikuje od „učioničkoga“. Henricksen (1984) je došao do zaključka da čak i učenici na višim stupnjevima učenja mogu imati problema s prepoznavanjem fonološki modificiranih riječi koje koriste izvorni govornici. Upravo je složenost ovladavanja fonologijom i grafijom poticaj za bavljenje diktatima u poučavanju hrvatskoga kao inoga

* sandra.jukic@ffri.uniri.hr

jezika. U radu će se predstaviti uloge koje je diktat imao tijekom stoljeća s posebnim osvrtom na položaj diktata u nastavi stranih jezika te hrvatskoga kao materinskoga i inoga jezika. Opisat će se vrste diktata koje se mogu provoditi na različitim stupnjevima učenja hrvatskoga kao inoga jezika te kako provoditi diktate s frazemima i koji su ciljevi provođenja takvih diktata.

2. O DIKTATIMA

U poučavanju je stranih jezika diktat imao veliku ulogu u 19. i 20. stoljeću. Poučavanje je stranoga jezika u 19. stoljeću bilo usmjereno na gramatičko-prijevodnu metodu pa je na taj način korišten i diktat. U ranim je godinama 20. stoljeća diktat bio jako popularan, posebice jer je postojala povezanost korištenja diktata i boljega poznavanja jezika (Stansfield, 1985). Osim poboljšanja vještine pisanja, korištenje je diktata imalo ulogu u bogaćenju učenikova rječnika i primanju vrednota govorenoga jezika (Natalicio, 1979). U šezdesetim je godinama prošloga stoljeća audiolingvalna metoda postala popularnom i samim time odbacila diktat smatrajući ga nekomunikativnom metodom. Lado (1961) je smatrao da se, budući da se tekst diktira, njime ne može mjeriti nijedan aspekt znanja učenika pa tako nema ni vrijednost u ocjenjivanju. Danas se na korištenje diktata u poučavanju stranih jezika uglavnom gleda kao na beskorisnu i zastarjelu metodu (Kazazoglu, 2013). Međutim, Nation (2009) smatra da je diktat vrijedna tehnika u učenju i poučavanju i navodi da su prednosti diktata brojne: pomaže učenicima otkriti i ispraviti gramatičke pogreške, osigurava pažljivo slušanje i učenici vježbaju kako razgraničiti glasove te doprinosi razvoju razumijevanja slušanja. Istraživanja o korištenju diktata na području drugoga i stranoga jezika nisu brojna, a usmjerena su uglavnom na vrste diktata i utjecaj diktata na učenje jezika. Istraživanje Rahimija (2008) bilo je usmjereno na utjecaj diktata na ukupno znanje engleskoga kao stranoga jezika, a rezultati su pokazali da je eksperimentalna skupina pokazala bolje znanje u gramatici, vokabularu, čitanju i slušanju za razliku od kontrolne skupine koja je poboljšanje pokazala samo u zadacima koji su ispitivali vokabular. Kazazoglu (2013) je došao do spoznaje da postoji razlika između diktata koji vodi nastavnik i diktata koji je snimljen i pušten učenicima. Edelman, McLung i Ferguson (2017) pokazali su da korištenje diktata pomaže učenicima u obradi i razumijevanju govorenih poruka u engleskome jeziku.

O diktatima je u hrvatskome jeziku pisano gotovo u svim metodičkim priručnicima i literaturi (usp. Šimleša i sur., 1959; Rosandić, 1980, 2002; Čop, 1972; Težak, 1996; Pavličević-Franić, 2005; Visinko, 2015, 2016). Važno je istraživanje koje je 1958. provedeno u hrvatskim školama, a rezultati su pokazali da je korištenje diktata u eksperimentalnoj skupini poboljšalo pravopisnu pismenost za 37,3 % dok se u kontrolnoj skupini u istome razdoblju i bez korištenja diktata pravopisna pismenost povećala za samo

13,8 % (Šimleša i sur. 1959. prema Visinko, 2016: 9). Međutim, ipak bi bilo korisnije slično istraživanje ponoviti danas da bi se rezultati mogli usporediti. Istraživanja o upotrebi diktata u hrvatskome kao inome jeziku nisu brojna. Jelaska, Kekelj i Šafarić (2007) provele su istraživanje o tumačenju izraza hrvatskih riječi u diktatima u kojemu je pozornost bila na fonološkom sastavu riječi, a zaključile su da je za neka odstupanja u izrazu riječi odgovoran prijenos iz materinskoga jezika, a za druga nepotpuna ovladanost jezikom. Jelaska i Barbaroša-Šikić (2007) govorile su o raščlambi diktata kao pokazatelju ovladanosti jezikom, tj. o raščlanjenju ostvarenja istoga teksta ispitanika kojima je hrvatski prvi (J1) i drugi jezik (J2). Grgić i Udier (2012) diktat su koristile za provjeru pravopisne kompetencije na razini B1 u hrvatskome kao inome jeziku, a cilj je bio provjeriti kakva je opća ovladanost grafijom i svim grafemima hrvatskoga jezika te mogu li govornici pravopisno točno zapisati leksičke jedinice kojima (ni)su ovladali i poznaju li osnovna pravila o pisanju velikoga slova, pravila o interpunkciji, pravila o pisanju kratica te pravila o pisanju skupova *ije* i *je* u poznatim riječima. Rezultati su pokazali da govornici na razini B1 mogu ispravno zapisati gotovo sve riječi i rečenice hrvatskoga jezika koje čuju te da usvojenost pravopisa često ovisi i o usvojenosti leksika. Istraživanje je usvojenosti vokabulara, ortografije te gramatičkih i pravopisnih pravila pokazalo da korištenje stvaralačkoga diktata u nastavi hrvatskoga kao inoga jezika pospješuje njihovo usvajanje (Jukić, 2017).

Diktat ima djelomično različite uloge u nastavi hrvatskoga kao materinskoga i hrvatskoga kao inoga jezika. U nastavi je hrvatskoga kao materinskoga jezika temeljna zadaća diktata provjeriti ovladanost pravopisnom normom i fonologijom hrvatskoga jezika, a u nastavi se hrvatskoga kao inoga jezika diktatom provjerava ovladanost grafijom, fonologijom, fonetikom, ali i leksikom i pravopisnom normom hrvatskoga jezika. Samim time i neka odstupanja mogu biti uzrokovana nepoznavanjem i nedovoljnom ovladanošću hrvatskim standardnim jezikom kao i utjecajem drugih jezičnih sustava, a neka izvanjezičnim utjecajima poput nepoznavanja hrvatske kulture te poteškoćama slušanja kao takvoga.

2.1. Vrijednosti i vrste diktata

Diktat je složena aktivnost o čemu svjedoče njegove brojne vrijednosti i funkcije. Vrijednosti su upotrebe diktata u nastavi višestruke – razvijaju učenikovo slušno i vizualno pa čak i fotografsko pamćenje, preciznost, točnost, urednost, spretnost i brzinu reagiranja, a obuhvaćaju slušanje, zapisivanje, čitanje i govorenje (Visinko, 2016: 9). Najčešće se koristi za ocjenjivanje učenikova znanja o jeziku, ali može biti i dijelom praćenja i provjeravanja. Diktatom mogu biti obuhvaćene sve sastavnice nastavnoga područja hrvatski jezik – gramatika, pravopis i pravogovor (ibid: 10). Rječnik

je također jednom od mogućih sastavnica diktata, što je posebice važno kada je riječ o učenju stranoga jezika.

Različite su vrste diktata, a razlikuju se načinom izvedbe i svrhom koju se želi postići. 1. Kontrolni se diktat u nastavi hrvatskoga jezika najčešće koristi da bi se provjerilo učenikovo znanje i primjena određenih znanja. Provedba se kontrolnoga diktata sastoji od četiriju faza. U prvoj se fazi provedbe tekst diktata čita u cijelosti ravnomjernim tempom. Učenici samo slušaju ne bi li stekli uvid u sadržaj samoga teksta. U drugoj se fazi tekst diktata čita odjelito, odnosno rečenicu po rečenicu i to usporenim tempom da učenici mogu zapisati što čuju. U trećoj se fazi tekst čita ponovno u cijelosti da učenici kontroliraju svoj zapis i isprave one dijelove koje su propustili ili nisu dobro zapisali. Četvrta je faza ispravak diktata, a o načinu ispravka odlučuje nastavnik. Navedene se faze provedbe diktata odnose na pisanje kontrolnoga diktata, ali su faze vrlo slične i za ostale vrste diktata. 2. Diktat s predusretanjem pogrešaka podrazumijeva učenikovo služenje bilježkama ili udžbenikom tijekom pisanja diktata, a s ciljem izbjegavanja i sprječavanja pogrešaka. Visinko (ibid: 35) kao koristan izvor učenicima pri pisanju diktata navodi nastavni plakat, posebice ako su ga napravili učenici. 3. Objašnjeni diktat je diktat u kojemu nastavnik diktira tekst koji učenici zapisuju, a nakon toga diktira drugi tekst koji vodi učenike da zakluče zašto su određene riječi zapisali kako jesu (primjerice *Zašto smo stavili uskličnik na kraju rečenice? ili Je li bio potreban zarez u posljednjoj rečenici?*). Tako učenici provjeravaju svoje znanje o jezičnoj normi i analiziraju vlastiti zapis teksta s obzirom na sve što su do tada naučili. Visinko (ibid: 39) navodi da je diktat s objašnjenjem dobar uvod u neki drugi diktat (najčešće kontrolni) u kojemu će se pojaviti slični primjeri i učenici će na nepoznatome tekstu provjeriti učinkovitost objašnjenoga diktata. 4. Izborni diktat podrazumijeva učenikovo zapisivanje samo određenoga dijela teksta, odnosno jedne jezične pojave (ili više njih ako je riječ o složenijem izbornom diktatu). Visinko (ibid: 42) ističe da je izborni diktat koristan u fazama provjere naučenoga na novim primjerima, ali i sinteze tijekom obrade novoga sadržaja pa čak i u fazi motivacije. 5. Diktat s obrazloženjem sličan je objašnjenom diktatu, ali pretpostavlja čitanje samo jednoga teksta koji učenici zapisuju te opisuju jezičnu pojavu (obrazloženje ili primjenu pravila). Pri tome bi bilo dobro da učenici tekst diktata upisuju u prvi stupac tablice, a obrazloženje u drugi stupac. Visinko (ibid: 70) upozorava da je takav način provedbe diktata vrlo zahtjevan i da tekst nikako ne smije biti dugačak. Učenici bi, zbog složenosti diktata s obrazloženjem, takav način zapisivanja i obrazloženja teksta trebali uvježbavati zajedno pa tek kasnije samostalno. 6. Proučeni diktat podrazumijeva diktiranje teksta koji je prethodno proučen. Učenici ga mogu proučiti za domaću zadaću, na nastavi s drugim učenicima ili neposredno prije pisanja diktata. Važnost je pisanja proučenoga diktata u zapažanju, promatranju i opisivanju jezične

pojave na predlošku teksta koji će kasnije biti diktiran. Vježba se proučenoga diktata može provesti kontrolnim ili izbornim diktatom te diktatom s obrazloženjem (ibid: 66). 7. Stvaralački se diktat sastoji od diktiranoga dijela te stvaralačkoga dijela, tj. slobodnoga sastavljanja učenika. Nekoliko je vrsta stvaralačkoga diktata: stvaralački diktat za dopunjavanje i proširivanje teksta, stvaralački diktat za zamjenjivanje riječi i dijelova rečenica u tekstu i stvaralački diktat po slici. U stvaralačkome je diktatu naglasak na poznavanju rječnika, ali i poznavanju gramatičke i pravopisne norme. Faza je ispravka diktata ponešto drukčija jer se čitaju zapisi učenika i razgovara se o nastalim rezultatima. 8. Samodiktat ili autodiktat odnosi se na doslovno zapisivanje napamet naučenoga teksta, a u početnoj je fazi sličan proučenome diktatu (ibid: 114). Najčešće je riječ o književnome tekstu, a sve bi riječi i znakovi trebali biti zapisani kao u izvorniku. Druga je faza samostalan rad učenika koji podrazumijeva pripremu i učenje teksta za diktat. Nakon toga slijedi provedba diktata te analiza zapisanoga.

3. *POUČAVANJE FRAZELOGIJE U NASTAVI HRVATSKOGA KAO INOGA JEZIKA*

Frazeologija stranoga jezika ponekad može biti teška za razumijevanje učenicima, posebice kada je riječ o nacionalnim ili dijalektnim frazemima koji su karakteristični za određenu zemlju ili regiju. Težemu razumijevanju pridonosi i specifična struktura frazema. Naime, frazemi, kao leksičke jedinice čije se značenje razlikuje od skupa značenja frazemskih sastavnica, upravo su zato neprepoznati kod neizvornih govornika nekoga jezika, a značenje im se vrlo često ne može prepoznati iz leksika. Upravo su to temeljni razlozi zbog kojih se poučavanju frazema treba posvetiti posebna pozornost u nastavi inoga jezika. O poučavanju je frazeologije u nastavi stranih jezika dosta pisano (v. Rybicka, 1990; Kühn, 1987, 1992, 1994; Šajankova, 2007 itd.), a većina je radova usmjerena na faze na kojima bi se trebala temeljiti nastava frazeologije: 1. otkriti frazem u tekstu, 2. otkriti značenje frazema, 3. usustavljanje frazema, 4. uporaba frazema (Kühn, 1987, 1992, 1994; Šajankova, 2007). U području se ovladavanja hrvatskim kao inim jezikom također javlja sve više istraživanja posvećenih frazeologiji. Vidović Bolt (2013) govori o dvama modelima uvođenja frazema u nastavni proces: prema formalnome sadržaju i leksičkome sastavu te s obzirom na njihovu strukturu (imenički, pridjevski, glagolski, priložni), a Jukić (2018) donosi prijedlog frazeodidaktičkoga pristupa u nastavi hrvatskoga kao inoga jezika na primjeru poredbenih frazema koji su zbog svoje jednostavne strukture i leksika prigodni za uključivanje u nastavu od početnoga stupnja.

3.1. *Frazeološke vježbe i diktati*

Hrvatski metodičari Dragutin Rosandić i Stjepko Težak različito dijele leksičke vježbe. Dragutin Rosandić (2002: 114–154) govori o četirima vrstama leksičkih vježbi: leksičko-stilističkim, leksičko-semantičkim, leksičko-gramatičkim i leksičko-ortografskim. Frazeme je, očekivano, svrstao u leksičko-semantičke vježbe. Stjepko Težak (1996: 377–394) leksičke je vježbe podijelio na semantičke, etimološke, rječotvorne, frazeološke i rječničke leksičke vježbe. U frazeološke vježbe ubraja frazeme ili frazeologizme, različite izričaje, perifraze, poslovice, aforizme i dr. Rosandić (2002: 116) ističe da se u krugu leksičko-semantičkih vježbi posebno izdvajaju sinonimske i antonimske vježbe, a takve se mogu primijeniti i u nastavi frazeologije. Vesna Nosić (2010) provela je različite tipove frazeoloških vježbi u gimnazijskim razredima srednje škole, a vježbe su obuhvaćale: odgovaranje na pitanja pomoću frazema, zamijeniti (premjestiti) dijelove frazema, povezivanje frazema s njegovim značenjem, napisati najčešće frazeme koji se pojavljuju u govoru ljudi iz njihova kraja, prepoznati vrstu frazema, prevesti frazem sa stranog jezika, dopisati frazemski sinonim i antonim, prepoznati i podvući frazeme u tekstu te napisati frazeme vezane za određenu riječ. Iako su frazeološke vježbe čestom temom različitih radova (Strmečki Marković, 2010; Vidović Bolt, 2013), do sada se malo pisalo o korištenju diktata u nastavi frazeologije. Diktate je moguće uvesti u nastavu hrvatskoga kao inoga jezika od početnoga stupnja učenja (Jukić, 2018), a u radu će se predstaviti primjeri različitih vrsta diktata koji se mogu primijeniti u nastavi hrvatskoga kao inoga jezika.

4. **FRAZEM KAO SASTAVNICA DIKTATA U HRVATSKOME KAO INOME JEZIKU**

Iako je diktat zahtjevna aktivnost, različiti su načini na koje se diktat može uključiti u nastavu stranoga jezika od početnoga stupnja učenja. U radu će se predstaviti različite vrste diktata za pojedine stupnjeve učenja stranoga jezika prema Zajedničkom europskom referentnom okviru za jezike. Razine su znanja zapravo referentni stupnjevi, a svaki stupanj nosi i opisni naziv: A1 – pripremni stupanj, A2 – temeljni stupanj, B1 – prijelazni stupanj, B2 – samostalni stupanj, C1 – napredni stupanj, C2 – vrsni stupanj (ZEROJ, 2005: 23). Predloženi su tekstovi za A2, B2 i C1 stupanj, ali su primjereni i mogu se koristiti i za A1 te B1 stupanj. Pokazat će se ciljevi i načini na koje se diktat može koristiti u nastavi frazeologije, a osim što bi se diktatom mogli provjeriti pravopis, fonologija i grafija, učenici bi se mogli prisjetiti i ponoviti sadržaje iz frazeologije ili naučiti neke nove frazeme. Predložit će se tekstovi diktata koji se mogu koristiti kao predlošci za kontrolni diktat, diktat s predusretanjem pogrešaka, objašnjeni diktat, diktat s obrazloženjem, izborni diktat i stvaralački diktat. Ne treba zaboraviti da se kontrolni diktat

razlikuje od drugih vrsta diktata s obzirom na svoju svrhu (provjera znanja), a drugi su diktati posebna vrsta s obzirom na svoju provedbu pa bi svaki od njih mogao biti kontrolni diktat. Budući da nije mnogo pisano o primjeni diktata u nastavi hrvatskoga kao inoga jezika, valjalo bi najprije odrediti osnovne osobine i pravila pisanja. Svakako bi trebalo odrediti broj riječi diktata za svaki stupanj učenja jezika. Također, u skladu bi s time valjalo odrediti i koliko se frazema može pojaviti u diktatu s obzirom na pojedini stupanj znanja.

4.1. Kontrolni diktat

U nastavi se najčešće koristi kontrolni diktat, a posebice za inicijalnu i završnu provjeru znanja te u procesu usustavljanja jezičnih sadržaja (Visinko, 2016: 17). Budući da se kontrolnim diktatom najčešće provjerava pravopisna pismenost, isto se može primijeniti i od početnoga stupnja učenja hrvatskoga kao inoga jezika. Primjerice, pisanje riječi (frazema) s č/ć, ijel/je, lj, nj, ž, š i slično.

Primjer kontrolnoga diktata za A2 stupanj:

*U školi su učenici iz raznih zemalja. Inga je iz Finske i ona sve radi sporo, ona je **spora kao puž**. Piotr je iz Poljske i **lijep je kao slika**. David i Xabi su iz Španjolske i nikada se ne druže s drugima jer oni **idu spavati s kokošima**. Maša iz Slovenije uvijek ide na karaoke jer **pjeva kao slavuj**.*

Diktat provjerava pisanje riječi s č, š, ž, lj, nj, ijel/je: školi, učenici, puž, lijep, kokošima, pjeva itd. Treba voditi računa da su frazemi u tekstu u skladu s općim jezičnim znanjem učenika i to onim gramatičkim i leksičkim (Jukić, 2018: 147). Za više se stupnjeve učenja jezika predlažu slični, ali složeniji tekstovi.

Primjer kontrolnoga diktata za B2 stupanj:

*Nikada nisam vjerovala da **sam rođena pod sretnom zvijezdom**. U životu mi ništa **nije išlo od ruke** i morala sam **zasukati rukave** ako sam željela nešto postići. **Na svu sreću** moja mi obitelj nikada **nije okrenula leđa**. Bili su moja **desna ruka, rame za plakanje** i znam da me nikada **neće ostaviti na cjedilu**. Sada, kada sam odrasla, čini mi se da **je moja sreća zapisana u zvijezdama**.*

Budući da su u diktatu za B2 stupanj prisutne riječi čije je značenje vjerojatno poznato učenicima i da su dovoljno ovladali fonetikom i fonologijom da bi riječi dobro zapisali, svrha bi ovoga diktata, uz provjeru pravopisa, bila i uvod u obradu sadržaja iz frazeologije. Frazemi se mogu zamijeniti nekim zahtjevnijim primjerima koji predstavljaju pravopisne probleme (*gospodski posao, predstaviti se u najboljem svjetlu* i sl.) pa će se tako dodatno provjeriti razina ovladanosti fonetikom i fonologijom.

Za napredni se stupanj predlaže korištenje tekstova s nacionalnim frazemima te sa sastavnicama koje pripadaju vremenski i prostorno

raslojenomu leksiku. Smatra se da nepoznavanje pojedine riječi može biti uzrok netočna zapisivanja (*zjake, hlebinac* i sl.).

Primjer kontrolnoga diktata za C1 stupanj:

Na današnjemu predavanju nećemo prodavati zjake, već ćemo zasukati rukave i malo zaviriti u hrvatske nacionalne frazeme. Nemoj biti hlebinac i misliti da će ti frazemi iskakati iz paštete. Iako su oni kao vegeta, na početku nemaš blage veze o njima, pa ti se cijela situacija čini kao Zvonimirova baština. Njihovim značenjima čudit ćeš se kao vlaška mlada, a onda ćeš shvatiti da nemaš tri čiste u glavi i da se razumiješ u frazeme kao magarac u kantar. Bit ćeš zreo za Vrapče. Shvatit ćeš da su te frazemi psihički smotali kao Vlah pitu. Još malo ćeš se držati kao drvna Marija, a onda ćeš shvatiti da je vrag odnio šalu i udarit ćeš u druge diple. Odvažno ćeš se oduprijeti toj turskoj sili frazema. I mirna Bosna.

(prema studentskom radu)

Navedeni se tekst po potrebi može skratiti ili prilagoditi učenicima, a može poslužiti kao uvod u sat obradbe nacionalnih frazema, ali i ponavljanje pravopisnih pravila.

4.2. Diktat s predusretanjem pogrešaka

Kao što je već spomenuto, pisanje diktata s predusretanjem pogrešaka podrazumijeva služenje bilješkama ili udžbenicima, a pri provjeri pisanja frazema učenici se mogu koristiti i frazeološkim rječnicima. Prije početka diktata učenici se mogu prisjetiti osnovnih pravila vezanih za temu diktata. Upute su za pisanje diktata s predusretanjem pogrešaka ponešto drukčije: tekst se čita i nakon čitanja nastavnik i učenici mogu se kratko na njega osvrnuti; slijedi zapisivanje teksta čije se rečenice mogu čitati dvaput ili tripot, a ako učenici nisu sigurni kako nešto zapisati, mogu se poslužiti bilješkama; na kraju se tekst čita u cijelosti, a učenici provjeravaju jesu li sve ispravno zapisali. Ako je predviđeno da se učenici služe rječnikom, treba objasniti kako da to učine prije provođenja diktata. Za provjeru pisanja brojeva, može se pripremiti tekst diktata koji sadrži frazeme s brojevnom sastavnicom. Iako, tada u prvome planu ne bi bilo samo pisanje frazema s brojevnom sastavnicom, nego naglasak može biti na bilo kojem pravopisnom problemu ili gramatičkome sadržaju koji se obrađivao i/ili se obrađuje.

Primjer diktata s predusretanjem pogrešaka za A2 stupanj:

Hrvatska mi se svidjela na prvu. U prvom planu su planine i more, ali i nacionalni park sa šesnaest jezera. U Hrvatskoj živi više od četiri milijuna ljudi, a to je dva puta manje nego u Austriji. Mislio sam da je Hrvatska preko sedam mora, ali moj zemljopis je nula bodova.

Valjalo bi proučiti frazeme koji se nalaze u diktatu prije samoga pisanja i objasniti njihovo značenje. Osim provjere pisanja glavnih i rednih brojeva

na početnome se stupnju mogu proučiti i nastavci za pojedine padeže. Tada bi se pokušale predusresti pogreške na krajevima riječi i spojevi riječi: *prvom planu, Hrvatskoj, Austriji* itd. Posebice bi trebalo obratiti pozornost na naglasne cjeline: *mi se svidjela, sa šesnaest jezera* i sl.

Primjer diktata s predusretanjem pogrešaka za B2 stupanj:

Svi znaju da prijateljstvo i mržnja ne idu jedno s drugim. Kada se posvađaš s prijateljem, pomaže samo razgovor u četiri oka. Pravi prijatelji su rijetkost i treba ih čuvati, a jako prijateljstvo je nešto sasvim deseto. Razgovor s prijateljima opušta, daje snagu, umanjuje stres i uvijek dođe kao keč na jedanaest. S prijateljima treba brbljati i smijati se sve u šesnaest. To je recept za dugo i dobro prijateljstvo.

Faza bi motivacije učenika bila pogodna za uključivanje diktata s predusretanjem pogrešaka na B2 stupnju. Proučavanje bi pravila prije pisanja diktata moglo biti usmjereno na pisanje veznika i zareza u rečenici. Nakon toga bi tekst mogao poslužiti kao predložak za obradu sadržaja iz frazeologije. Tada bi naglasak bio na samim frazemima, njihovu značenju i uključivanju frazema u kontekst.

To se može primijeniti i na napredni stupanj, a obrada novoga sadržaja ne mora biti usmjerena na frazeme nego na neku leksičku temu unutar koje bi se mogli spomenuti i frazemi.

Primjer diktata s predusretanjem pogrešaka za C1 stupanj:

Kada je riječ o transplantaciji jetre, za Hrvate, čini se, vrijedi frazem jedna kao nijedna. Na transplantaciju se jetre u Hrvatskoj čeka u prosjeku petnaest dana, a ako je slučaj hitan, čeka se do četrdeset i osam sati. Prošle je godine presađen tristo šezdeset i jedan organ, a lista se čekanja smanjila za trideset i sedam posto. Zato svi do jednoga razmislite o darivanju organa dok nije došlo pet do dvanaest.

4.3. Objašnjeni diktat

Što se tiče objašnjenoga diktata, ranije je spomenuto da pretpostavlja dva teksta. Prvi je tekst onaj koji je zasićen jezičnom pojavom koja se provjerava, na primjer pisanje velikoga i maloga slova u frazemima s onimskom sastavnicom. Na predlošku toga teksta učenici uz pomoć nastavnika stvaraju tekst s objašnjenjem pravila o pisanju velikoga i maloga slova. Zbog toga je za A2 stupanj potrebno odabrati primjere koji ne zahtijevaju velik napor pri objašnjenju pravila. Primarna je svrha ovoga diktata utvrđivanje znanja o jezičnoj normi, odnosno opis pravopisnoga pravila na konkretnim primjerima. Učenici mogu samostalno objašnjavati pravila, ali ih pri tome može voditi nastavnik.

Primjer objašnjenog diktata za A2 stupanj:

John je primjer pravoga muškarca. On je lijep kao Apolon i jak kao Kraljević Marko. Dolazi iz Engleske i igra nogomet. Njegov nogometni klub je star kao Biblija i najstariji je na svijetu. On nikada ne kasni – točan je kao švicarski sat.

Na početnome se stupnju pravila o pisanju velikoga i maloga slova mogu ponoviti uz primjere frazema čije su sastavnice pridjevi (primjerice opisni ili posvojni).

Primjer objašnjenog diktata za B2 stupanj:

*Gramatika hrvatskoga jezika je Silvijina **Ahilova peta**. Najviše je muče padeži, a posebno deklinacija glavnih brojeva što je prava **Pandorina kutija**. Osim toga, razlika između aorista i imperfekta zadaje joj velike glavobolje. Uvijek kaže da će zbog učenja **završiti u Vrapču**. Često sanja da u **Adamovu kostimu** stoji pred porotom i može se spasiti od zatvora samo recitiranjem Čvrčka Vladimira Nazora.*

Ponavljanjem pravopisnih pravila na samostalnome stupnju učenike se može uvesti u obradu novoga sadržaja – frazema s onimskom sastavnicom. S obzirom na to, tekst se može zasititi većim brojem frazema koji će se analizirati pri obradi. Isti se tekst, kao za B2 stupanj, može koristiti pri provedbi diktata na naprednome stupnju jer je naglasak na pisanju velikoga i maloga slova pa tekst ne treba biti previše zahtjevan. Objašnjeni diktat može poslužiti i kao vježba za diktat s obrazloženjem koji je nešto zahtjevniji.

4.4. Diktat s obrazloženjem

Tekstovi su objašnjenog diktata pogodni i za provedbu diktata s obrazloženjem. Budući da su u prethodnome poglavlju navedeni primjeri diktata za A2 i B2 stupanj, u ovome će se poglavlju dati primjer diktata s obrazloženjem za C1 stupanj. Taj je diktat složeniji pa se učenicima mogu pripremiti listići da im bude lakše upisivati tekst diktata. To može biti i tablica s dvama stupcima od kojih učenici u prvi stupac upisuju tekst diktata, a u drugi obrazloženje pravila (pisanje velikoga i maloga početnog slova).

Primjer diktata s obrazloženjem za C1 stupanj:

*Profesor Baltazar je omiljen lik iz istoimenog crtanog filma za sve uzraste. Običan je smrtnik iako se ponekad čini da **je pao s Marsa**. Nikada se **ne pravi Englez** i nije **nevjerni Toma** već uvijek pokušava spasiti svoje sugrađane i smisliti najbolje rješenje. Kada nekomu treba hitna pomoć, on ne gubi vrijeme, **točan je kao švicarski sat**. Bilo bi dobro da profesor Baltazar postoji i pomogne u rješavanju svakodnevnih briga.*

Tablica 1. Primjer tablice za diktat s obrazloženjem

tekst diktata	obrazloženje pravila
Profesor Baltazar je omiljen lik iz istoimenog crtanog filma za sve uzraste.	- veliko početno slovo: početak rečenice - veliko početno slovo: osobno ime
Običan je smrtnik iako se ponekad čini da je pao s Marsa.	- veliko početno slovo: početak rečenice - veliko početno slovo: ime planeta

Diktatom s obrazloženjem može se također provjeriti pisanje velikoga i maloga slova (ili kojega drugog pravopisnog pravila), a prije same se provedbe diktata učenicima može objasniti način izvođenja na izoliranim primjerima.

4.5. Izborni diktat

Izborni je diktat posebice zanimljiv jer podrazumijeva zapisivanje samo određene jezične pojave, ili u ovome slučaju frazema. Za A2 stupanj mogu se koristiti frazemi sa sastavnicom boje ili zoonimski frazemi čije su sastavnice dijelom sadržaja koji se poučavaju na tome stupnju. Učenicima treba dati jasne upute i pripremiti tablicu u koju će upisivati frazeme. Primjerice: *Dobili ste tablicu podijeljenu u dva stupca. Svaki stupac nosi svoj naslov: frazemi sa zoonimskom sastavnicom i frazemi s bojom kao sastavnicom. Sada ćete čuti tekst u kojemu se javljaju frazemi. Prvo ćete čuti tekst u cijelosti, a drugi put počat ćete sa zapisivanjem. Kada čujete određeni frazem, upišite ga na odgovarajuće mjesto u tablici.*

Tablica 2. Primjer tablice za upisivanje frazema

frazemi sa zoonimskom sastavnicom	frazemi s bojom kao sastavnicom

Primjer izbornog diktata za A2 stupanj:

Uvijek sam bio tih kao bubica i miran kao janje. U školi mi je bilo neugodno i često sam pocrvenio kao rak. Baka je govorila da to znači da sam zdrav kao riba. Ona nije voljela susjeda Marka. Govorila je da je on žut kao limun i spor kao puž. Meni se više sviđala njegova sestra Anica. Imala je kosu crnu kao ugljen, a oči plave kao nebo.

U tekstu se mogu pojaviti i frazemi koji ne pripadaju traženim skupinama. To, dakako, otežava zadatak pa se preporuča koristiti na višim stupnjevima učenja. Navedeni se tekst može preoblikovati i zasititi nekim drugim glagolskim oblicima, npr. kondicionalom I., i iskoristiti za B2 i C1 stupanj. Dakako, ovim se diktatom mogu provjeriti znanja stečena na prethodnim satima i bilo bi dobro koristiti primjere koji su se pri obradi objasnili. To će učenicima pomoći da prepoznaju frazem u diktiranome tekstu. Budući da je cilj ovoga diktata prepoznavanje i zapisivanje određene pojave, za više se stupnjeve predlaže uključivanje frazema koje ne treba zapisati u tablicu, odnosno nisu dio određene skupine čije se poznavanje provjerava diktatom.

Primjer izbornog diktata za C1 stupanj:

Stezanje remena za mene je, zdravstveno, spašavanje gole kože. Alfa i omega penzionerskog života. Nema tu više kad je bal, nek' je bal. No čovjek se na sve navikne kao magare na batine. Kad nešto prevrši svaku mjeru, bolje mu je znati svoju mjeru te uzdignuta čela odustati. Sada okrećem novu stranicu. U tome je cijela stvar. Nazvati stvari pravim imenom. Imati svoje ja. Bilo to u modi ili ne. Ne prodati dušu vragu. I ovu dolinu suza napustiti neokaljana obraza. To je moja životna dobitna kombinacija.

(prema tekstu *Ne krećemo baš od nule* Nives Opačić)

Učenici bi iz teksta trebali ispisati biblijske i somatske frazeme. Izborni se diktat može provesti u fazi sinteze pri obradi nastavne jedinice o frazemima ili na sljedećemu nastavnome satu kao dio ponavljanja.

4.6. Stvaralački diktat

Za stvaralački je diktat potrebno osmisliti tekst koji će učenici moći slobodno završiti/dopuniti ili stvoriti. Stvaralački diktat za dopunjavanje i proširivanje teksta može biti prilično težak, posebno ako se uključe frazemi jer se oni reproduciraju kao gotove i unaprijed određene strukture pa se time uskraćuje sloboda pri završavanju i dopunjavanju teksta. Primjereniji je diktat za zamjenjivanje riječi i dijelova rečenica. Visinko (2016: 81) navodi primjer diktata za 5. razred čiji je tekst povezan s osnovnim i prenesenim značenjem: *Za nekoga kažemo da je meka srca ako je _____ . (Kakav?). Kad se komu srce stegne, to znači _____ . (Što tada osjeća ili kako se tada osjeća?).*

Na taj bi se način moglo provjeriti razumiju li učenici frazeme i znaju li njihova značenja.

Primjer diktata za zamjenjivanje riječi za A2 stupanj:

*U školi su učenici iz raznih zemalja. Inga je iz Finske i ona je **spora kao puž** ili _____ . Kakva je ona? (jako spora)*

*David i Xabi su iz Španjolske i nikada se ne druže s drugima jer oni **idu spavati s kokošima**, a to znači da _____ . Što to znači? (da idu rano spavati)*

*Maša iz Slovenije uvijek ide na karaoke jer **pjeva kao slavuj** što znači da _____ . Što to znači? (da jako lijepo pjeva)*

Karol Visinko (ibid: 84) za 8. je razred osmislila tekst diktata s frazemima sa sastavnicom *srce*. Umjesto frazema učenici trebaju napisati riječi kojima neće promijeniti značenje rečenice. Tekst se može iskoristiti kao diktat za C1 stupanj:

*Ljiljana je Marijanu **slomila srce**. Tako je on doživio njezine riječi na zabavi osmaša. Otada se Marijanu **srce kida** kad god ju sretne na školskome hodniku ili u dvorištu. **Srce je otvorio** svojoj sestri Đurđici koja s Ljiljanom prijateljuje još iz djetinjstva.*

Marijan je toliko bio utučen da se Đurđici steglo srce. Teška je srca pristala o tome razgovarati s Ljiljanom. „Žena bez srca“, pomislila je. Bojala se njezine reakcije. No pokušala je jer ju je bratova priča dirnula u srce. ...

Još je zanimljiviji stvaralački diktat po slici jer sadrži fotografiju koju prati tekst. Na A2 stupnju to može biti fotografija osobe koja će biti opisana pomoću frazema, a učenici bi (kao u nekim prijašnjim primjerima) mogli dopisati značenje frazema ili dopisati sinonime.

Posebna je vrijednost, a to je ujedno i svrha, stvaralačkoga diktata „razvijanje slušne percepcije, provjera točnosti i preciznosti u zapisu obaveznoga dijela teksta te znanje, sposobnost i vještina primjerenoga dopunjavanja, odnosno proširivanja obaveznoga teksta riječima, sintagmama i rečenicama ili pak zamjenjivanja odabranih riječi i sintagmi, odnosno dijela diktiranih rečenica predložka drukčijim izborom kojim će se postići primjerice suprotnost, opis značenja, različitost idioma ili stila“ (ibid: 75).

5. RASPRAVA

Tekstovi su diktata u ovome radu nastali po uzoru na tekstove koje Visinko (2015, 2016) predlaže za provedbu u nastavi hrvatskoga kao materinskoga jezika. Autorica nudi i ukupan opseg riječi teksta diktata od 1. do 4. razreda osnovne škole, primjerice, za 1. razred predlaže 20 riječi, za 2. ne više od 45, za 3. najviše 65, a u tekstu za 4. razred ne bi trebalo biti više od 85 riječi. Opseg bi se riječi trebao odrediti i za tekst diktata za inojezične učenike hrvatskoga jezika, a pri tome bi trebalo voditi računa o različitim čimbenicima koji mogu utjecati na izbor ukupnog broja riječi. U ovome se radu, na primjer, za A2 stupanj (kontrolni diktat) nudi tekst od 60 riječi, za B2 69, a za C1 128 riječi. Broj je riječi u ovome radu različit za pojedinu vrstu diktata jer je naglasak bio na sadržaju teksta, a ne na duljini. Iako je nedvojbeno da bi učenici uspjeli zapisati i više riječi, svakako bi ih trebalo prilagoditi učenikovu ukupnom jezičnom razvoju. Također, ako bi se koristili diktati s frazemima kao sastavnicom, trebalo bi voditi računa o frazeološkom minimumu i optimumu. Giel (2014) smatra da je maksimalan broj frazema koje učenici mogu savladati po cjelini 10, a da bi idealno bilo 5 do 7 frazema. S obzirom na to, za A2 stupanj predlaže se 5 do 7 frazema u jednome tekstu, za B2 stupanj 7 do 10, a za C1 stupanj, ovisno o duljini teksta, ne više od 15 frazema.

Budući da su istraživanja korištenja diktata u nastavi stranih jezika pokazala povezanost korištenja diktata s boljim znanjem u gramatici, vokabularu, čitanju i slušanju te da pomaže učenicima u obradi i razumijevanju govorenih poruka u engleskome jeziku, valjalo bi predloženim tekstovima provjeriti rezultate drugih istraživanja.

6. ZAKLJUČAK

U radu su prikazani tekstovi diktata za kontrolni diktat, diktat s predusretanjem pogrešaka, objašnjeni diktat, diktat s obrazloženjem, izborni diktat i stvaralački diktat te je navedena svrha svakoga diktata. Za A2 stupanj to je uglavnom provjera znanja iz fonologije i grafije, a na B2 i C1 stupnju to može biti i provjera usvojenosti pravopisnih pravila te potencijalnih pravopisnih problema. Osim toga, navedeni tekstovi diktata mogu poslužiti u fazi motivacije za učenje novoga sadržaja u nastavi frazeologije, ali i u sintezi da bi se provjerilo naučeno. Tada bi, osim svoje prvotne funkcije, diktat ispunio i funkciju primjerenosti sadržaja jezičnome znanju te sadržajnu, estetsku i komunikacijsku cjelovitost vježbe. Svakako, diktati su s frazedom kao sastavnicom u funkciji povećanja jezičnoga unosa, razvijanja aktivnoga slušanja i jezičnoga iskustva kod učenika.

Budući da na višim stupnjevima učenici uglavnom nemaju većih problema s prijenosom govora u pismo pa sve frazeme (i riječi) koje čuju mogu točno i zapisati, bilo bi dobro za njih pripremiti jedan od stvaralačkih diktata. Naime, jedino se stvaralački diktat može pripremiti tako da se provjeri značenje pojedinih frazema.

LITERATURA

- Buck, G. (2001) *Assessing Listening*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Čeliković, V. (ur.) (2005) *Zajednički europski referentni okvir za jezike: učenje, poučavanje, vrednovanje*. Odjel za kulturnu suradnju, Odbor za obrazovanje, Odjel za suvremene jezike, Strasbourg. Zagreb: Školska knjiga.
- Čop, M. (1972) *Pismene vježbe i sastavci u mlađim razredima osnovne škole*. Zagreb: PKZ.
- Edelman, C., McClung, R. i Ferguson, P. (2017) Assessing the Efficacy of Dictation Exercises to Improve SLA Listening in Japan. *Language Education in Asia* 8 (1), 67–84.
- Giel, K. (2014) Nauczenie frazeologizmów zoonimicznych na podstawowym poziomie nauki języka chorwackiego jako obcego. U Vidović Bolt, I. (ur.) *Životinje u frazeološkom ruhu*. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 1–10.
- Grgić, A. i Udier, S. L. (2012) Pravopisna kompetencija na razini B1 u hrvatskome kao inome jeziku. *Lahor* 14, 204–220.
- Henricksen, L. (1984) Sandhi-variation: a filter of input for learners of ESL. *Language learning* 34, 103–126.
- Jelaska, Z. i Barbaroša-Šikić M. (2007) Raščlamba diktata kao pokazatelj ovladanosti jezikom. U Novak-Milić, J. i sur. (ur.) *2. međunarodni skup Hrvatski kao drugi i strani jezik (HIDIS 2): Knjiga sažetaka*. Zagreb.
- Jelaska, Z., Kekelj, M. i Šafarić, I. (2007) Tumačenje izraza hrvatskih riječi u diktatima. U Varošane-Škarić i sur. (ur.) *VI. zn. skup Istraživanja govora: Knjiga sažetaka*. Zagreb.
- Jukić, S. (2017) Stvaralački diktat po slici u nastavi inojezičnoga hrvatskoga. U *Međunarodna studentska konferencija Kreativnost i stvaralaštvo u odgoju i obrazovanju: Knjižica sažetaka*. Slavonski Brod.
- Jukić, S. (2018) Poredbeni frazemi u poučavanju hrvatskoga kao inoga jezika. U Stolac, D. (ur.) *Od fonologije do leksikologije, Zbornik u čast Mariji Turk*. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci, 143–156.
- Kazazoglu, S. (2013) Dictation as a language learning tool. *Procedia – Social and Behavioral Sciences* 70, 1338–1346.

- Kühn, P. (1987) Deutsch als Fremdsprache im phraseodidaktischen Dornröschenschlaf. Vorschläge für eine Neukonzeption phraseodidaktischer Hilfsmittel. *Fremdsprachen lernen und lehren* 1, 169–189.
- Kühn, P. (1992) Phraseodidaktik: Entwicklungen, Probleme und Überlegungen für den Muttersprachenunterricht und den Unterricht DaF. *Fremdsprachen lernen und lehren*, 16, 62–79.
- Kühn, P. (1994) Pragmatische Phraseologie: Konsequenzen für Phraseographie und Phraseodidaktik. *Europhras* 92. *Tendenzen der Phraseologieforschung*, 411–428.
- Lado, R. (1961) *Language testing*. New York: McGraw-Hill.
- Natalicio, D. S. (1979) Repetition and Dictation as Language Testing Techniques. *The Modern Language Journal* 63 (4), 165–176.
- Nation, I. S. O. (2009) *Teaching ESL/EFL Listening and Speaking*. New York: Routledge Publisher.
- Nosić, V. (2010) Frazeološke vježbe. *Život i škola* 23 (1), 171–180.
- Pavličević-Franić, D. (2005) *Komunikacijom do gramatike*. Zagreb: Alfa.
- Rahimi, M. (2008) Using Dictation to Improve Language Proficiency. *The Asian EFL Journal* 10 (1), 33–47.
- Rybicka, E. (1990) Miejsce frazeologii w nauczaniu języka polskiego jako obcego. U Rybicka-Nowacka, H. i Rocławski, B. (ur.) *Tradycja i nowoczesność w nauczaniu cudzoziemców języka polskiego*. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, 231–245.
- Rosandić, D. (1980) *Pismene vježbe u nastavi hrvatskog ili srpskog jezika*. Zagreb: PKZ.
- Rosandić, D. (2002) *Od slova do teksta i metateksta*. Zagreb: Profil.
- Stansfield, C. W. (1985) A history of dictation in foreign language teaching and testing. *The Modern Language Journal* 69, 121–128.
- Strmečki Marković, S. (2010) Problematika obrade frazema u jezičnoj nastavi studija germanistike. *Strani jezici* 39 (3), 211–221.
- Šajánková, M. (2007) Phraseodidaktische Überlegungen zur Entwicklung der aktiven phraseologischen Kompetenz. U Kržišnik, E i Eismann, W. (ur.) *Frazeologija v jezikoslovju in drugih vedah*. Ljubljana: Oddelek za slovenistiko Filozofske fakultete, 365–373.
- Šimleša, P., Aranjoš, E., Gabelica, M. i Markovac, J. (1959) Stanje pravopisne pismenosti učenika osnovne škole, Izvještaj o eksperimentalnom istraživanju, BZH, 3: Zagreb.
- Težak, S. (1996) *Teorija i praksa nastave hrvatskoga jezika 1*. Zagreb: Školska knjiga.
- Vidović Bolt, I. (2013) O mogućnostima poučavanja i usvajanja hrvatskih frazema. U Cvikić, L. i Petroska, E. (ur.) *Prvi, drugi, strani jezik: hrvatsko-makedonske usporedbe*, Zagreb: Hrvatsko filološko društvo, 252–264.
- Visinko, K. (2015) *Diktat u nastavnoj teoriji i praksi*. Zagreb: Profil.
- Visinko, K. (2016) *Diktat: komunikacijsko-funkcionalna primjena u nastavi hrvatskoga jezika*. Zagreb: Profil Klett.
- Internetski izvori
<http://www.matica.hr/vijenac/258/ne-krecemo-bas-od-nule-11215/> (13. 9. 2018.)

THE IDIOM AS A DICTATION COMPONENT IN TEACHING CROATIAN AS A SECOND LANGUAGE

Although dictation has been used in second language (L2) classrooms – both as a means of teaching and assessing student’s knowledge – throughout the 1960s it was rejected as an examination method. Again, during the 21st century dictation became the subject of many research studies in the field of L2 acquisition (Rahimi, 2008; Kazazoglu, 2013; Edelman, McLung & Ferguson 2017, etc.) and, consequently, in the acquisition of Croatian as the L2. The paper presents proposals of the texts as well as goals and ways of implementing controlling dictations, dictations to forestall errors, explaining dictations, explanatory dictations, optional, and creative dictations in teaching Croatian as the L2 at the basic, independent, and advanced level. Taking into account that dictation in teaching Croatian as the L2 is used to check the acquisition of graphic, phonetic, phonological, lexical, and orthographic rules of the Croatian language, the aim is to show how this can be achieved using the idiom as a dictation component. The paper contributes to the development of the methodology of Croatian as the L2 and offers new possibilities for monitoring the students’ acquisition of the Croatian language.

Keywords: *phraseology, Croatian as a second and foreign language, dictation*